

4. Životní prostředí

Pro zjištění stavu životních podmínek jsou sledovány ukazatele životního prostředí i na krajské úrovni

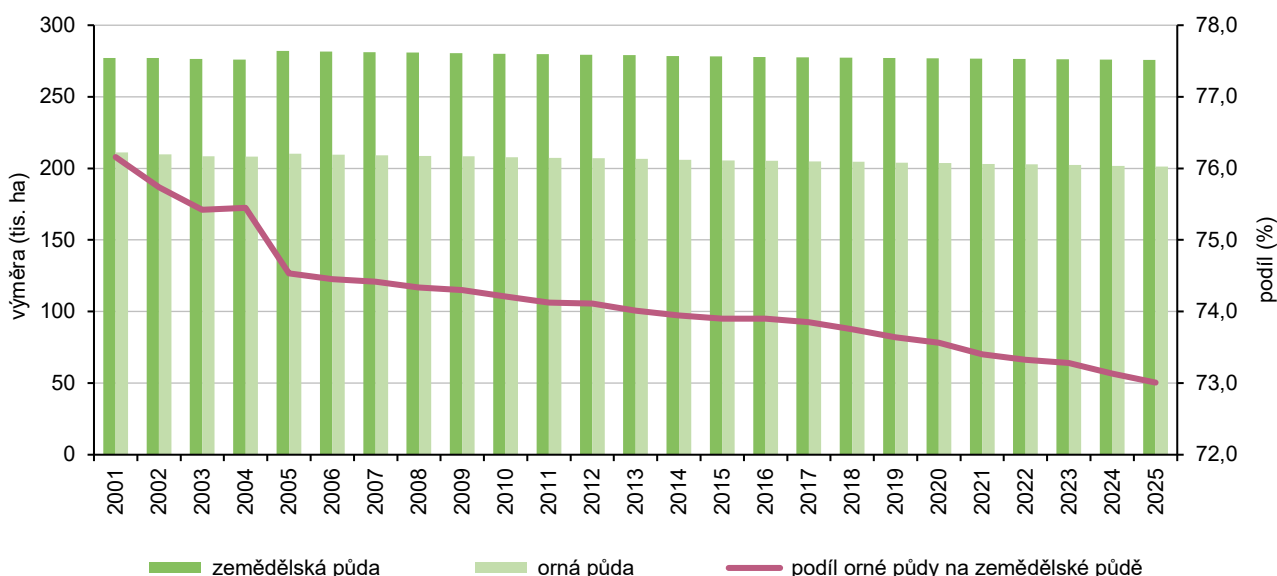
V rámci životního prostředí můžeme sledovat trendy týkající se přirozených složek jako je krajina, voda, půda a ovzduší. Můžeme hodnotit strukturu půdního fondu, ekologické hospodaření na půdě, chráněná území, ochranu vody a ovzduší a také vynaložené prostředky na ochranu životního prostředí. V posledních letech docházelo k rozšiřování ekologického zemědělství, snižování znečištění ovzduší, snižování spotřeby vody a produkce odpadů.

Půdní fond

Od konce roku 2019 ubylo v kraji 2,7 tis. ha orné půdy.

K 31. 12. 2025 zaujímal Olomoucký kraj rozlohu 527 157 ha. Zemědělská půda tvořila 52,3 % jeho území a nadále mírně převažovala nad půdou nezemědělskou (47,7 %). Její výměra se však dlouhodobě snižovala a proti konci roku 2019 byla menší o 1 321 ha. Ještě výraznější úbytek zaznamenala orná půda, jejíž rozloha se za stejné období snížila o 2 720 ha. Na konci roku 2025 zaujímal 38,2 % celkové výměry kraje. Úbytek orné půdy doprovázel růst ploch trvalých travních porostů a zahrad, které tvořily 11,0 %, resp. 2,9 % území kraje. Z nezemědělské půdy se rozšiřovaly především lesní pozemky, jejichž podíl dosáhl 35,4 %.

Graf 4. 1 Výměra zemědělské a orné půdy v Olomouckém kraji

Zdroj: Český úřad zeměměřický a katastrální

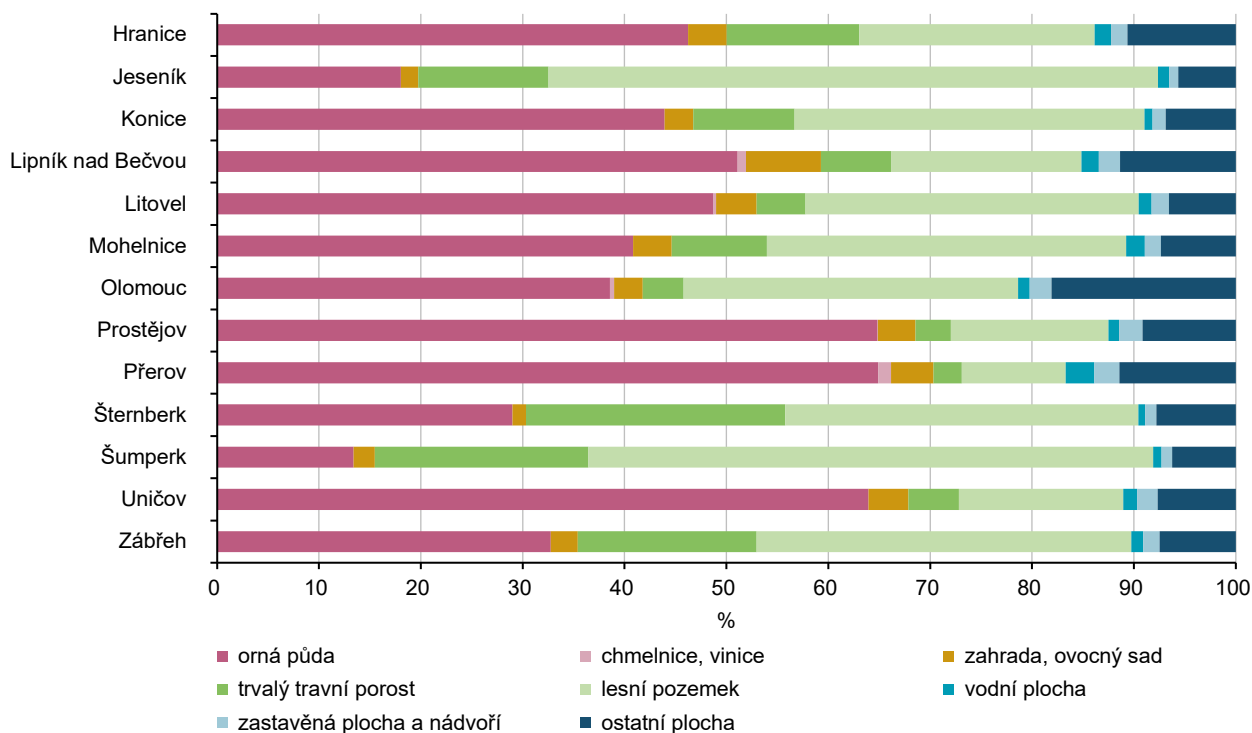
Nejvyšší koeficient ekologické stability vykázaly Šumersko a Jesenícko.

Pro hodnocení ekologické rovnováhy krajiny se používá koeficient ekologické stability, který vyjadřuje poměr ekologicky stabilnějších ploch, jako jsou lesy, trvalé travní porosty či zahrady, k plochám ekologicky méně stabilním, mezi něž patří zejména orná půda a zastavěné plochy. V Olomouckém kraji dosáhl k 31. 12. 2025 hodnoty 1,032, která odpovídala celkem vyvážené krajině, v níž jsou technické objekty relativně v souladu s dochovanými přírodními strukturami. Mezi jednotlivými správními obvody ORP však byly značné rozdíly. Nejvyšší hodnoty vykázaly správní obvody ORP Šumperk (3,834) a Jeseník (3,069), jejichž území charakterizovala výrazná převaha ekologicky stabilních krajinných struktur. Na opačném pólu se nacházely správní obvody ORP Přerov (0,269), Prostějov (0,311) a Uničov (0,358), kde se výrazněji uplatňovala intenzivně využívaná zemědělská krajina.

Nejvyšší podíl orné půdy vykázalo Přerovsko a Prostějovsko, nejvyšší podíl lesů Jesenicko a Šumperko.

Výrazné rozdíly v ekologické stabilitě jednotlivých částí kraje souvisejí především s odlišnou strukturou využití půdy. Nejvyšší podíl orné půdy charakterizoval na konci roku 2025 správní obvody ORP Přerov (64,9 %) a Prostějov (64,8 %), které leží v intenzivně zemědělsky využívané oblasti Hané. Naopak nejnižší zastoupení orné půdy vykázaly horské správní obvody Šumperk (13,4 %) a Jeseník (18,0 %). V nich současně zaujímaly výraznou část území lesní pozemky, jejichž podíl dosáhl na Jesenicku 59,8 % a na Šumpersku 55,4 %. Na Přerovsku naproti tomu pokrývaly lesy pouze 10,2 % území. Nejvyšší podíl trvalých travních porostů připadal na Šternbersko (25,4 %), zatímco na Přerovsku činil pouze 2,8 %. Zcela nejvyšší podíl zastavěných ploch a nádvostí vykázalo Přerovsko (2,5 %), následované Prostějovskem (2,3 %) a Olomouckem (2,2 %). Správní obvod ORP Olomouc se zároveň vyznačoval nejvyšším zastoupením ostatních ploch (18,1 %), které představují např. pozemky k dopravě, skladištní a dílenské prostory nebo rekreační plochy.

Graf 4. 2 Struktura půdy podle správních obvodů ORP Olomouckého kraje k 31. 12. 2025

Zdroj: Český úřad zeměměřický a katastrální

Chráněná území

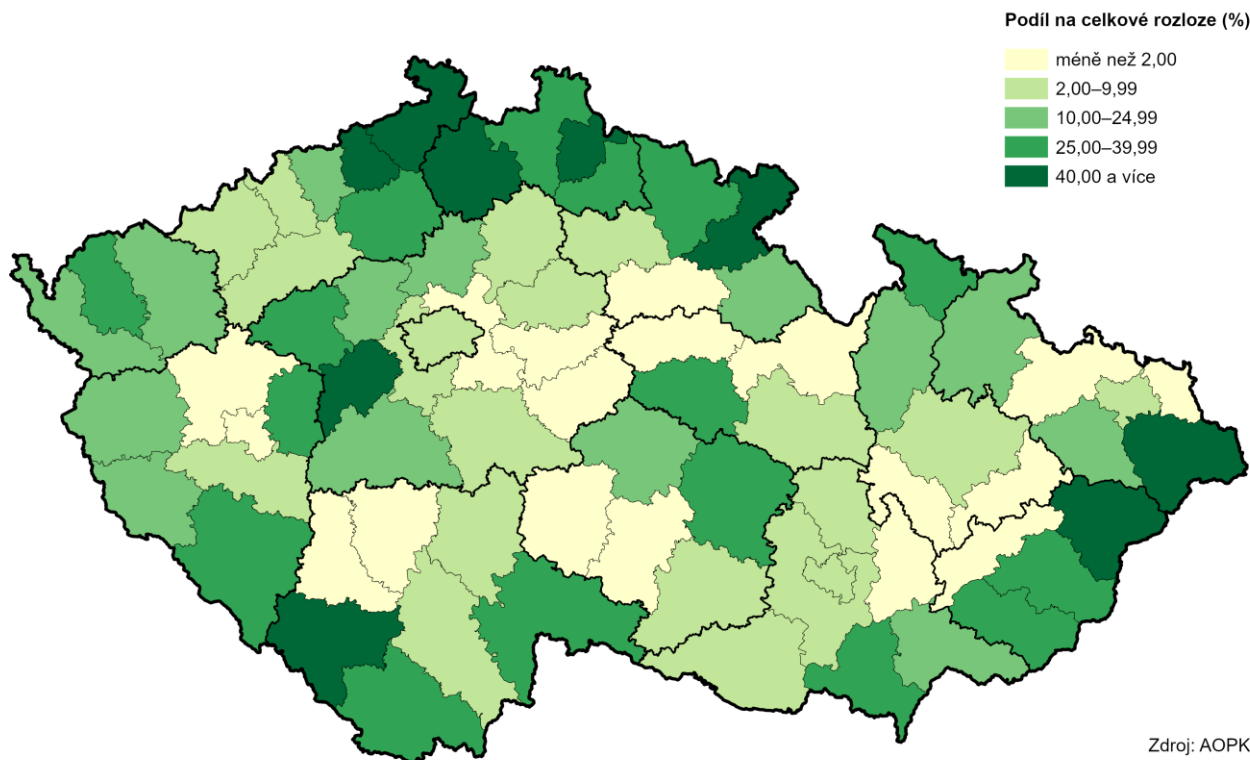
Zvláště chráněná území zaujímala v kraji téměř 60 tis. ha.

Přírodní bohatství a rozmanitost krajiny Olomouckého kraje se odráží v rozsahu území, kterým je poskytována zvláštní ochrana. Ta zahrnuje jak rozsáhlé chráněné krajinné oblasti, tak menší přírodní rezervace a přírodní památky zaměřené na ochranu cenných ekosystémů, přírodních útvarů či stanovišť vzácných druhů. K 31. 12. 2025 bylo na území Olomouckého kraje evidováno 165 zvláště chráněných území o celkové rozloze 59,5 tis. ha. Nejrozsáhlejší formu ochrany představovaly dvě chráněné krajinné oblasti – Jeseníky a Litovelské Pomoraví. Soustavu zvláště chráněných území dále tvořilo 12 národních přírodních rezervací, 10 národních přírodních památek, 48 přírodních rezervací a 93 přírodních památek.

Soustavu Natura 2000 tvořily v kraji 4 ptačí oblasti a 72 evropsky významných lokalit.

Další významnou formou územní ochrany přírody je soustava Natura 2000, kterou na svém území vytvářejí všechny členské státy Evropské unie. V Olomouckém kraji ji k 31. 12. 2025 tvořily 4 ptačí oblasti o celkové rozloze 89,3 tis. ha – Králický Sněžník, Jeseníky, Litovelské Pomoraví a Libavá – a 72 evropsky významných lokalit o rozloze 44,7 tis. ha. K rozlohou největším evropsky významným lokalitám v kraji patřily Libavá, Rychlebské hory – Sokolský hřbet a Račí údolí, Praděd, Keprník, Litovelské Pomoraví, Království, Rejvíz, Rabštejn, Morava – Chropýňský luh, Hadce a bučiny u Raškova nebo Údolí Bystřice.

Zvláště chráněná území v okresech k 31. 12. 2025

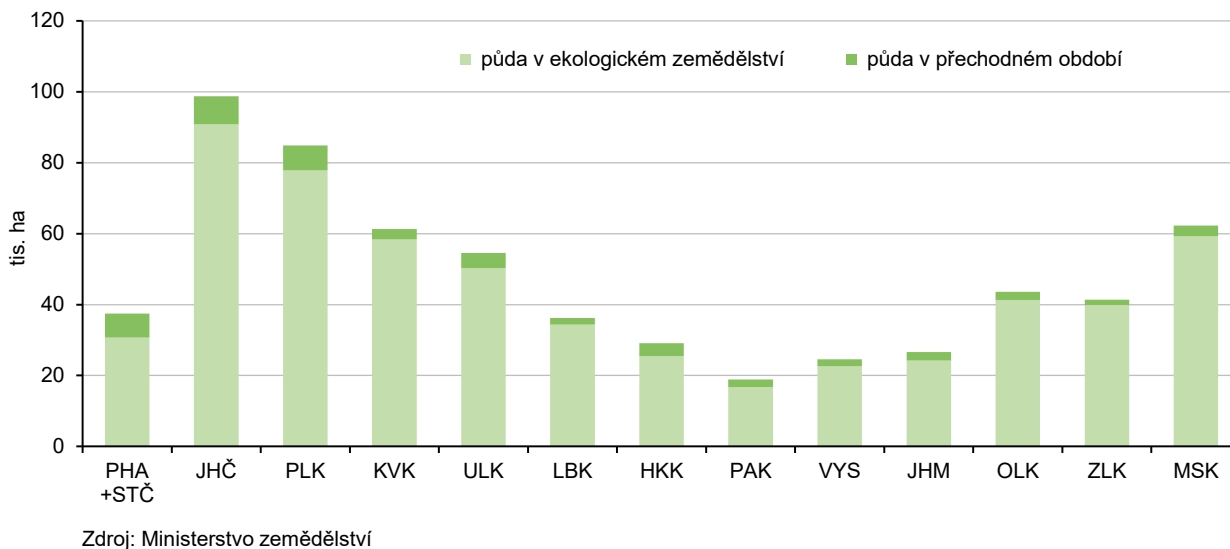
Pozn.: zahrnuty národní parky, chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památky a přírodní památky; se zohledněním vzájemných překryvů chráněných území (bez započtení maloplošných ZCHÚ ležících na území velkoplošných ZCHÚ)

Ekologické zemědělství

Výměra půdy v ekologickém zemědělství vzrostla od roku 2011 téměř o polovinu.

Ekologické zemědělství se v Olomouckém kraji dlouhodobě rozšiřovalo. K 31. 12. 2025 bylo v režimu ekologického zemědělství obhospodařováno 41,3 tis. ha půdy a dalších 2,3 tis. ha se nacházelo v přechodném období. Proti roku 2019 se výměra ekologicky obhospodařované půdy zvýšila o 2,4 tis. ha a plocha v přechodném období o 0,2 tis. ha. Ještě výraznější změna je patrná v delším časovém horizontu. V roce 2011 bylo v ekologickém režimu obhospodařováno 27,8 tis. ha a dalších 8,1 tis. ha se nacházelo v přechodném období. Do roku 2025 se tak výměra půdy přímo v ekologickém zemědělství zvýšila téměř o polovinu, zatímco plocha v přechodném období výrazně poklesla. Struktura ekologicky obhospodařované půdy se tím postupně proměnila ve prospěch plně zavedeného ekologického režimu. Výměra půdy v ekologickém zemědělství a přechodném období vzrostla mezi roky 2011 a 2025 o 21,4 % na 43,6 tis. ha. Na republikové výměře půdy obhospodařované v režimu ekologického zemědělství se Olomoucký kraj v roce 2025 podílel 7,2 % a mezi kraji vykázal šestou nejvyšší výměru.

Graf 4. 3 Výměra půdy v ekologickém zemědělství podle krajů k 31. 12. 2025

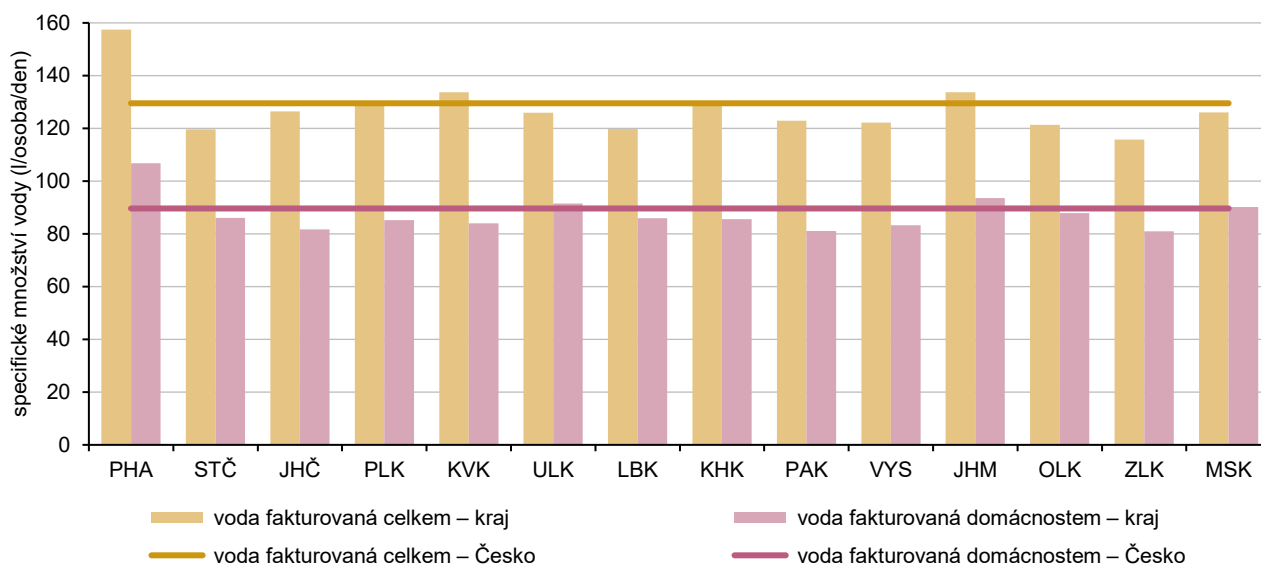

Vodovody a kanalizace

V roce 2025 připadalo v kraji na osobu a den 87,9 litru vody fakturované domácnostem.

Zdrojem údajů o vodovodech a kanalizacích jsou od roku 2024 administrativní data Ministerstva zemědělství. Vodou z veřejných vodovodů bylo v roce 2025 zásobováno 606,5 tis. obyvatel Olomouckého kraje, tj. 96,2 % krajské populace. Tento podíl převýšil republikový průměr (95,6 %) a v mezikrajském srovnání byl sedmý nejvyšší. V provozovných vodovodů v kraji bylo během roku vyrobeno 41,9 mil. m³ pitné vody, meziročně o 8,9 % více. Objem fakturované pitné vody se zvýšil z 26,4 mil. m³ v roce 2024 na 26,9 mil. m³ v roce 2025. Domácnostem bylo z tohoto množství vyfakturováno 19,5 mil. m³, tj. o 1,2 mil. m³ více než v předchozím roce. Specifické množství vody fakturované domácnostem tak vzrostlo z 82,3 na 87,9 litru na osobu a den. Navzdory meziročnímu zvýšení zůstalo pod republikovým průměrem 89,7 litru na osobu a den. Celkové specifické množství fakturované vody činilo v kraji 121,3 litru na osobu a den, rovněž méně než v celé České republice (129,5 l/os./den).

Graf 4. 4 Specifické množství fakturované vody podle krajů v roce 2025

Na kanalizaci s ČOV bylo napojeno 91,2 % obyvatel kraje.

V domech napojených na kanalizaci žilo v roce 2025 v Olomouckém kraji 591,2 tis. obyvatel, tj. 93,8 % krajské populace. Z tohoto počtu bylo 574,9 tis. osob připojeno na kanalizaci s čistírnou odpadních vod (ČOV), což odpovídalo 91,2 % obyvatel kraje. V mezikrajském srovnání byl tento podíl pátý nejvyšší. Do kanalizace bylo během roku vypuštěno 36,5 mil. m³ odpadních vod vč. zpoplatněných srážkových vod, tj. o 2,4 mil. m³ méně než v roce 2024. Objem čištěných odpadních vod se meziročně snížil o 17,8 % na 57,1 mil. m³, což představovalo třetí nejvýraznější pokles mezi kraji. Podíl čištěných odpadních vod dosáhl 98,6 %.

V Olomouckém kraji bylo v provozu 244 čistíren odpadních vod.

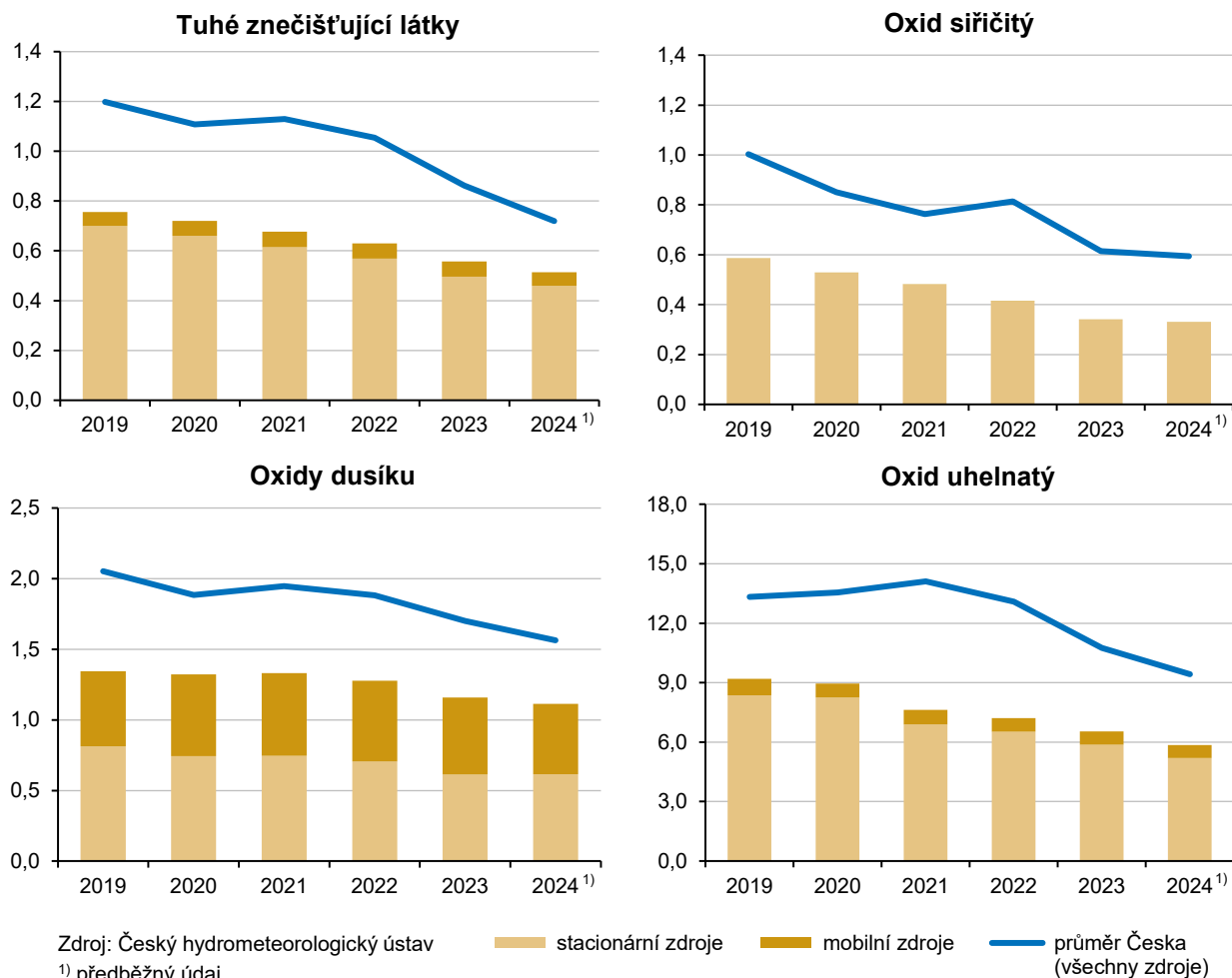
Na území Olomouckého kraje bylo v roce 2025 v provozu 244 čistíren odpadních vod, meziročně o 9 více než v předchozím roce. Jejich celková kapacita činila 262,7 tis. m³ za den. Olomoucký kraj se na celkovém počtu čistíren odpadních vod v České republice podílel 7,0 %. Při provozu čistíren vzniklo 13,1 tis. tun kalu vyjádřeného v sušině, což bylo o 1,5 tis. tun méně než v roce 2024.

Emise

Emise většiny základních znečišťujících látek v kraji dlouhodobě klesaly.

K významným ukazatelům kvality životního prostředí patří množství znečišťujících látek vypouštěných do ovzduší. Jejich vývoj lze sledovat prostřednictvím Registru emisí a zdrojů znečišťování ovzduší (REZZO), který spravuje Český hydrometeorologický ústav. V Olomouckém kraji se v posledních letech emise většiny sledovaných základních znečišťujících látek snižovaly.

Graf 4. 5 Měrné emise základních znečišťujících látek podle zdroje znečištění v Olomouckém kraji (t/km²)

Mezi roky 2023 a 2024 klesly emise všech čtyř sledovaných základních znečišťujících látek.

Údaje o emisích základních znečišťujících látek jsou v registru REZZO členěny podle zdrojů znečišťování na stacionární a mobilní zdroje. Mezi sledované látky patří tuhé znečišťující látky, oxid siřičitý (SO_2), oxidy dusíku (NO_x) a oxid uhelnatý (CO). Vývoj jejich měrných emisí v Olomouckém kraji byl v období 2019–2024 převážně příznivý. U většiny sledovaných ukazatelů převažovala klesající tendence a mezi roky 2023 a 2024 se emise všech čtyř základních znečišťujících látek snížily.

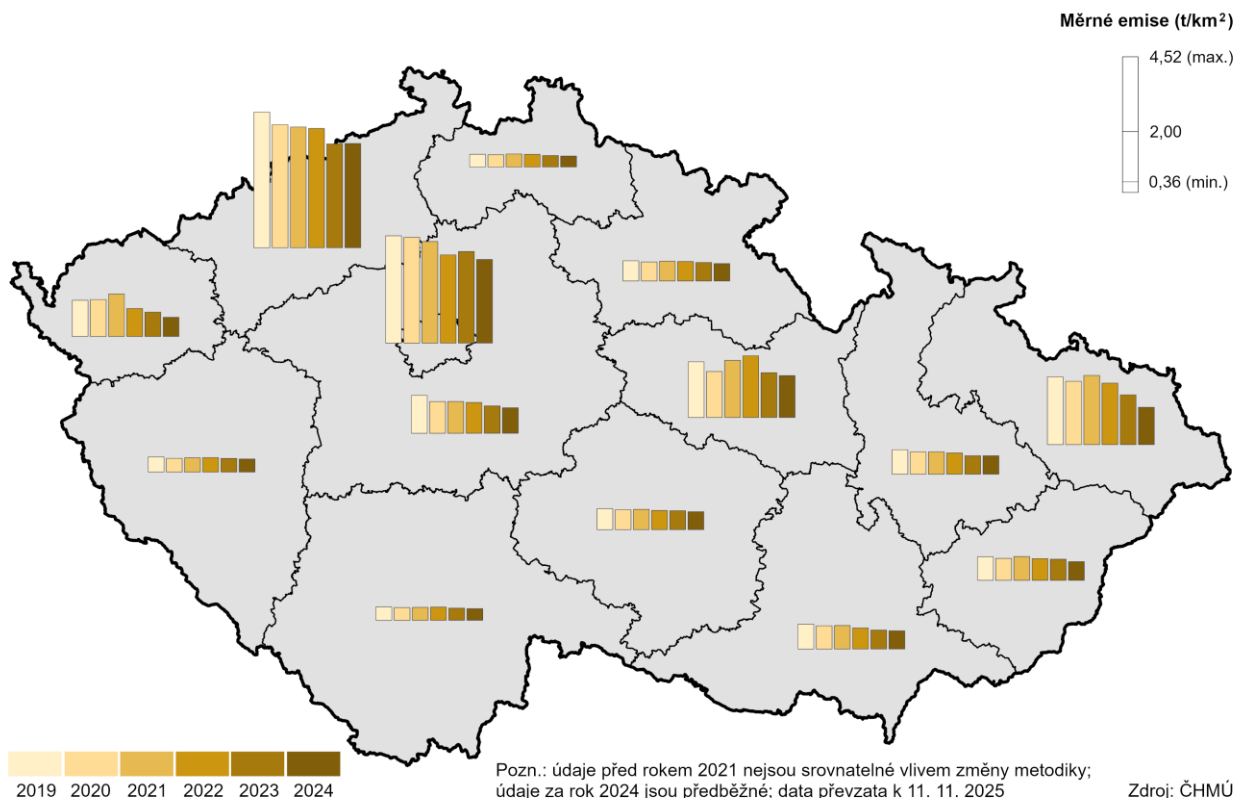
Emise oxidu siřičitého klesly od roku 2021 téměř o třetinu.

Z hlediska absolutního množství byly ze sledovaných látek nejvýznamnější emise oxidu uhelnatého, kterého bylo v roce 2024 v Olomouckém kraji vyprodukováno ze všech zdrojů 30,8 tis. tun. Jejich objem se přitom snížil již sedmým rokem v řadě. Emise oxidů dusíku činily necelých 5,9 tis. tun a třetím rokem po sobě klesaly. Výrazný dlouhodobý pokles zaznamenaly také emise oxidu siřičitého, jejichž množství se jen od roku 2021 snížilo téměř o třetinu. Tuhé znečišťující látky představovaly v roce 2024 celkem 2,7 tis. tun a jejich emise se od roku 2015 každoročně snižovaly.

U tuhých znečišťujících látek vykázal kraj čtvrtou nejnižší měrnou emisí mezi kraji.

V mezikrajském srovnání měrných emisí se Olomoucký kraj pohyboval převážně ve střední části pořadí. V roce 2024 mu u emisí oxidu siřičitého i oxidů dusíku náležela sedmá nejnižší hodnota mezi kraji. U oxidu uhelnatého byla hodnota šestá nejnižší a nejpříznivější postavení kraj vykázal u tuhých znečišťujících látek, kde dosáhl čtvrté nejnižší hodnoty.

Emise oxidů dusíku (REZZO 1–3) v krajích v letech 2019 až 2024

Odpady

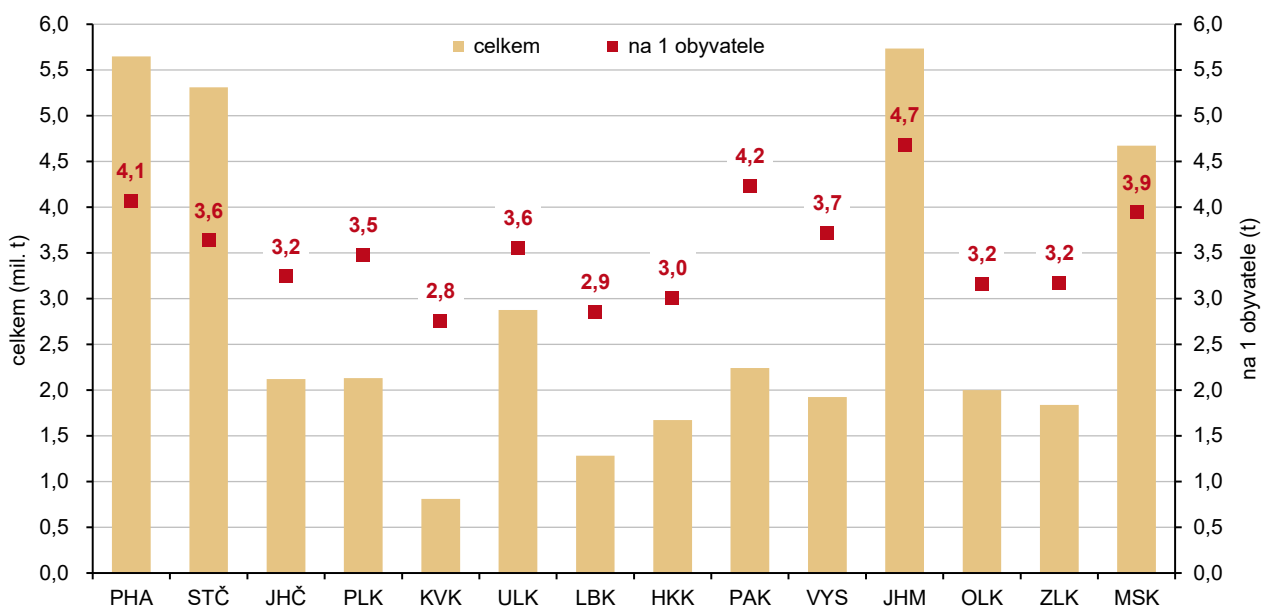
Produkce odpadů na obyvatele byla v kraji čtvrtá nejnižší v ČR.

Produkce odpadů v Olomouckém kraji po maximu z roku 2020, kdy dosáhla 2 952,2 tis. tun, v následujících letech převážně klesala. V roce 2024 se meziročně zvýšila na 1 997,4 tis. tun, přesto zůstala pod hranicí 2 mil. tun. Na celkové produkci odpadů v České republice se kraj podílel 5,0 %. Po přepočtu na jednoho obyvatele připadalo 3 163 kg odpadů, což byla čtvrtá nejnižší hodnota mezi kraji. Nižší produkci vykázaly pouze kraje Karlovarský, Liberecký a Královéhradecký. Nebezpečné odpady tvořily 3,9 % celkové produkce odpadů v kraji (78,8 tis. tun). V přepočtu na jednoho obyvatele připadalo 125 kg nebezpečných odpadů, méně než činil republikový průměr (140 kg/obyv.). Mezi kraji šlo o pátou nejnižší hodnotu.

Produkce komunálních odpadů na obyvatele byla druhá nejvyšší mezi kraji.

Produkce komunálních odpadů v Olomouckém kraji v období od roku 2017 kolísala a v roce 2024 dosáhla dosavadního maxima 376,6 tis. tun. V přepočtu na jednoho obyvatele připadalo 596 kg komunálních odpadů, což bylo o 55 kg více než republikový průměr. Mezi 14 kraji se jednalo o druhou nejvyšší hodnotu; vyšší produkci komunálních odpadů na obyvatele zaznamenal pouze Moravskoslezský kraj. Na celkovém množství komunálních odpadů vyprodukovaných v České republice se Olomoucký kraj podílel 6,4 %.

Graf 4. 6 Produkce odpadů celkem podle krajů v roce 2024

Výdaje na ochranu životního prostředí

Výdaje na ochranu životního prostředí dosáhly v roce 2025 celkem 6,3 mld. Kč.

Výdaje na ochranu životního prostředí zahrnují investice do dlouhodobého hmotného majetku a neinvestiční náklady související s jeho provozem a dalšími činnostmi na ochranu životního prostředí. Subjekty se sídlem v Olomouckém kraji na ně v roce 2025 vynaložily celkem 6 270,1 mil. Kč, meziročně o 13,0 % více. Převážnou část představovaly neinvestiční náklady (73,5 %), zbývajících 26,5 % připadalo na investice. Jejich objem dosáhl 1 661,3 mil. Kč, meziročně vzrostl o 38,5 % a byl nejvyšší za posledních deset let. Největší část investic směřovala do nakládání s odpadními vodami (44,5 %). Jejich podíl však třetím rokem klesal, zatímco význam investic do nakládání s odpady postupně rostl a v roce 2025 dosáhl 19,3 %.

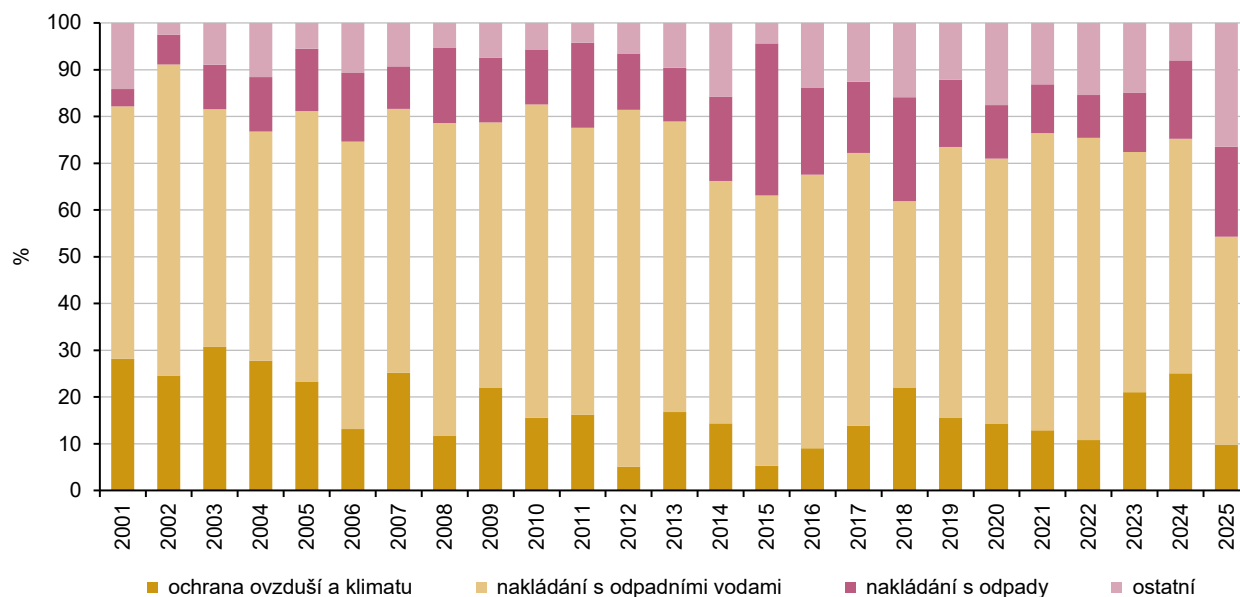
Graf 4. 7 Investice a neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí podle kraje sídla investora a podle účelu v Olomouckém kraji (průměr let 2019–2025)

Neinvestiční náklady byly v roce 2025 nejvyšší od roku 2003.

Neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí dosáhly v roce 2025 v Olomouckém kraji 4 608,8 mil. Kč a byly nejvyšší od počátku dostupné časové řady v roce 2003. Proti roku 2019 se zvýšily o 50,8 % a meziročně o 6,0 %. Více než polovinu tvořily náklady na nakládání s odpady (56,1 %) a téměř třetinu náklady spojené s nakládáním s odpadními vodami (32,6 %). Tyto dvě oblasti se tak společně podílely na celkových neinvestičních nákladech 88,7 %. Z dlouhodobého pohledu se podíl nákladů na odpady postupně zvyšoval, zatímco zastoupení nakládání s odpadními vodami spíše klesalo.

Graf 4. 8 Investice na ochranu životního prostředí podle kraje sídla investora v Olomouckém kraji

Investice podle místa realizace byly druhé nejvyšší od vzniku kraje.

Odlisný pohled nabízí členění investic podle místa jejich realizace. Na území Olomouckého kraje bylo v roce 2025 investováno do ochrany životního prostředí celkem 2 016,4 mil. Kč. Jednalo se o druhou nejvyšší částku od vzniku kraje, vyšší hodnota byla zaznamenána pouze v roce 2015 (2 463,4 mil. Kč). V přepočtu na jednoho obyvatele připadalo 3 200 Kč. V mezikrajském srovnání šlo o pátou nejnižší hodnotu, zatímco nejvyšší investice na obyvatele byly zaznamenány v Moravskoslezském kraji.